

Stockholms
universitet

Karin Andrée-Heissenberger

2009-09-22

Dnr82/09

Exp 090929
Kah

1(3)

Kopia till
Justitiedepartementet
Utbildningsdepartementet
Utrikesdepartementet
Finansdepartementet
Socialdepartementet

Till
Integrationsminister Nyamko Sabuni
Integrations- och jämställdhets-
departementet
103 33 Stockholm

Åtgärder krävs för en fungerande tolkmarknad

Det finns allvarliga problem kring förmedlingen av tolkar för samhällets behov. Flera utmärkta förslag till förbättringar finns sedan tidigare. Dessa förslag måste genomföras om den föreslagna reformen för nyanlända invandrades etablering skall få effekt.

Reformen för nyanlända invandrades etablering förutsätter tolkning

Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) ser med tillfredsställelse på regeringens lagförslag för att underlätta och förbättra nyanlända invandrades etablering i samhället. Insatserna är avsedda att ske redan under det första året i det nya hemlandet dvs under den tid då samhällets alla företrädare sannolikt inte kan kommunicera med invandrarna varken på alla de språk som förekommer bland invandrare eller på svenska. Individuella etableringssamtal, etableringsplaner, etableringslots och samhällsorientering kräver, förutom mycket god ömsesidig kommunikation, även god insikt i samhällsföreteelserna i invandrandens hemland. Hela etableringskedjan kräver därmed att tolkar anlitas.

En förutsättning för att kunna genomföra reformen är alltså en väl fungerande tolkmarknad. Dessvärre har vi inte en sådan.

Stora brister i samhällets tolkservice

Nyligen presenterades slutbetänkandet från utvärderingen av den nya migrationsprocessen. Här redogörs för allvarliga brister i förmedling av tolktjänster, brist på tolkar och på kompetenta tolkar särskilt i vissa språk. Det redovisas även mycket stora problem med översättningar. Utredningen poängterar starkt behovet av statistik över tolkar samt registrering och tillsyn av tolkförmedlingar. Detta har flera utredningar krävt.

Tolk- och översättarinstitutet

Stockholms universitet
106 91 Stockholm

Besöksadress:
Södra huset, hus F, plan 6
Universitetsvägen 10 F

Telefon: 08-16 14 11
Telefax: 08-16 13 96
E-post: karin.andree@tolk.su.se

Tolkförmedlingsutredningen redovisade 2004 allvarliga brister och problem kring tolkförmedling i samhället, till exempel:

- Kvaliteten på tolktjänster åsidosätts till förmån för lägsta pris
- Felaktiga behandlingar inom sjukvården och rättsövergrepp p g a bristande tolkning
- Bristfällig uppföljning av tolkförmedlingars åtaganden
- Arbetsrättsliga problem i tolkarnas yrkesutövning
- Brister i förfrågningsunderlag vid upphandling av tolktjänster

Samtidigt med dessa brister kunde utredningen konstatera:

- Det finns inte något enda krav på prövning eller registrering för att bedriva tolkverksamhet
- Det finns ingen tillsyn över tolkförmedlingar
- Tolkförmedlingsbranschen saknar en gemensam hederskodex, en s k god tolkförmedlingssed
- Det saknas samlad statistik kring tolkning förutom uppgifter i anslutning till tolkutbildning (TÖI) och auktoriserade tolkar (Kammarkollegiet)
- Det saknas incitament att se tolktjänsterna som en viktig resurs i integrationsarbetet och i samhällsservicen till personer som bor eller tillfälligt vistas i Sverige
- Samhällets inhemska kostnader för tolkning beräknades till en halv miljard kronor

Tolkutbildningsutredningen konstaterade 2005 bl a att frågor kring utbildning av tolkar i talade språk är synnerligen komplexa och att det saknas politiska mål när det gäller tolkorganisation, tolkutbildning och tolkservice. Utredaren upprepade behovet av reglering av tolkförmedlingsverksamheten och påtalade de splittrade ansvarsförhållandena för dessa frågor inom regeringskansliet, där sju olika departement hade ansvar för tillgången på tolkar, tolkutbildning och auktorisation.

2006 dryftade regeringen tre av förslagen: tvåspråkstest, register över tolkar samt statistik. Förslagen remissbehandlades och samtliga instanser betonade vikten av åtgärder. Men ännu har inga sådana vidtagits – istället har läget snarare förvärrats ytterligare.

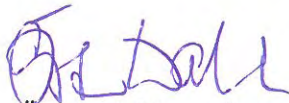
Brottsförebyggande rådet presenterade 2008 en rapport som pekar på att personer med utländsk bakgrund systematiskt diskrimineras i rättsprocessen p g a kommunikationssvårigheter och språkskillnader.

Tillsyn av tolkförmedling behövs

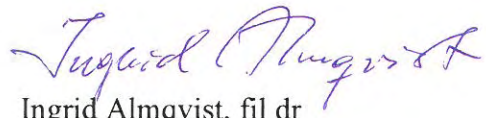
Problemen kring samhällets tolkfrågor är komplexa och sammanflätade. Det är därför nödvändigt med samlade statliga åtgärder med tydliga incitament att efterfråga utbildade tolkar och översättare och, i de språk där auktorisation finns, auktoriserade tolkar och översättare. TÖI är berett att fortsätta att öka och förbättra utbildningen av kontakttolkar. För att kunna säkerställa en framtida kvalitet för utbildningen måste

dock snarast åtgärder vidtas mot de ökande bristerna kring förmedling av tolktjänster. Registrering och tillsyn över tolkförmedling och samlad statistik är några av de nödvändiga förutsättningarna för att utveckla en attraktiv yrkesutbildning för samhällets behov och därmed kunna fylla det behov av tolkar som den föreslagna reformen kräver.

För Tolks- och översättarinstitutet

Östen Dahl, professor
Ordförande i styrelsen för
Tolks- och översättarinstitutet
vid Stockholms universitet

Ingrid Almqvist, fil dr
Föreståndare för
Tolks- och översättarinstitutet
vid Stockholms universitet

Några fakta

Tolkning förekommer i Sverige i uppemot 200 olika språk
Auktorisation förekommer i 40 av de 200 språken (2009)
Särskild auktorisation som sjukvårdstolk förekommer i 37 språk
Särskild auktorisation som rättstolk förekommer i 37 språk
Totala antalet verksamma tolkar är ca 6 000
Antalet auktoriserade tolkar är 773
Antalet auktoriserade tolkar med speciell auktorisation i rättstolkning är 178
Antalet auktoriserade tolkar med speciell auktorisation i sjukvårdstolkning är 94
Antalet förmedlare av tolktjänster kan uppskattas till 100
Varje dag utförs mellan 3 500 och 4 000 tolktimmar
Tolkning finansieras med allmänna medel – uppskattningsvis en halv miljard/år, exkl tolkning inom EU
TÖI utbildar tolkar och översättare, ansvarar för att det utbildas tolkar på folkhögskolor och studieförbund och har vissa övergripande uppgifter inom utbildningsområdet.
Kammarkollegiet auktoriserar tolkar och translatorer

Källor:

Kammarkollegiet (www.kammarkollegiet.se)
Tolks- och översättarinstitutet (www.tolk.su.se)
Tolksförmedlingsutredningen (SOU 2004:15)
Tolksutbildningsutredningen (SOU 2005:37)
Förbättrad tolkservice (Ds 2006:24)
Diskriminering i rättsprocessen (Brottsförebyggande rådet, Rapport 2008:4)
Utvärderingsutredningen (SOU 2009:56)